

„זהו סיר שנזרק לתוכו מכל הבא ליד...“

„שממה צחיחה של קיטש, באנאליות ושטיפת-מוח...“

חדש: שידורי פירסומת. אני בא להזהיר את הכנסת מפני רעיון זה.

הפירסומת מוכרחה להיות רעה!

מזה שנים רבות משודרים שידורי-פירסומת במקומות רבים בעולם, מהם ארצות גדולות ועשירות, בהם משקיעים המפרסמים הון-עצק ביצירותיהם.

אולם יש חוק, והוא אחד בכל הארצות: שידורי-הפירסומת מוכרחים להיות גרועים, מוכרחים לפנות לאינסטינקטים הפחות תרבותיים, מוכרחים להיות שטחיים ובנאליים.

הדבר טבוע בעצם מהותו של שידורי-פירסומת, בתכליתו המעשית, כמטרתו של המפרסם.

באים ואמרים: הנה יש שידורי-פירסומת ברדיו. הם לא נוראים. התרגלנו אליהם. מה הרע בהעקפתם לטלוויזיה? כבוד היושבראש, אין דמיון בין שני כלי-התקשורת אלה, הרדיו והטלוויזיה. גם ברדיו יש לשידורים אלה השפעה

להלן נאמרו של ח"כ אורי אבנרי, להנמקת הצעתו למנועת הפירסומת המיסחרית בטל-ויזיה, שנשיאות הכנסת הכירה בדחיפותה.

אורי אבנרי: הוועד המנהל של רשות-השידור החליט לשדר שידורי-פירסומת בטלוויזיה. אתמול אישרה מליאת רשות-השידור הצעה זו.

אני מציע לכנסת להתערב בדיון זה, לעכב את כל ההחלטות ברשות-השידור ולקיים בעוד מועד בידור מעיק של הצעה זו, ודווקא במליאת הכנסת.

כי החלטה זו — עלולה להיות לה השפעה רבת-עוצמה על עיצוב התרבות הישראלית, על עיצוב נפש הדור.

לשם מה קיימת טלוויזיה?

כבוד היושבראש, הייתי אחד הראשונים, ואולי הראשון, בבית הזה, שדרש בפה מלא את הקמתה של הטלוויזיה הישראלית.

אני מתחרט על כך. הטלוויזיה היא מכשיר של המאה ה-20, ואיננו יכולים להפנות את גבנו לעידן בו אנו חיים. אולם מותר להצטער על כך שכנסנו לעידן הטלוויזיה

או חלק ממנו, ברווחים — יהיה זה מספר כי ארוני-המתים של העיתונות הבלתי-תלוויה, לטובת מכשיר שטיפת-המוח של הממשלה.

וכאן אנו מגיעים, כבוד היושבראש, אל המוקד העקרוני של הבעיה.

יש כמה שיטות של בעלות על הטלוויזיה. בכל שיטה, טוב ורע, אור וצל.

יש טלוויזיה בבעלות פרטית, כמו בארצות-הברית. שם היה הטלוויזיה מן הפירסומת המיסחרית. זו משחיתה את הציבור, מורידה את רמתו, מציפה אותו בגלי אלימות.

תמורת זאת היא מעניקה לה איתנות. שטיפת-המוח המיסחרית מגינה על הציבור מפני שטיפת-מוח פוליטית.

יש טלוויזיה בבעלות הממשלה. היא יכולה לשמש מכשיר לשטיפת-מוח פוליטית, כמו בצרפת של דה-גול. אבל לעומת זאת הטלוויזיה הממשלתית יכולה להרשות לעצמה לוותר על פירסומת מיסחרית. היא יכולה להעלות את הרמה התרבותית, להסתכן בתוכניות שהן, כביכול, „מעל לראש הציבור“.

השליטה הפוליטית של הממשלה מגינה כאן

נגד הפירסומת בטלוויזיה!

על הציבור מפני שטיפת-המוח המיסחרית. ויש, כמובן, הטלוויזיה בבעלות רשות ציבורית, כמו הבריטית. היא נועדה למנוע שטיפת-מוח מיסחרית ומדרגית כאחת, להבטיח לה גם רמה תרבותית וגם איתנות מדינית. מה יש לנו?

נדמה כאילו המצאנו שיטה רביעית, המאחדת בקורבה את כל המיגדרות של כל השיטות האחרות גם יחד, ללא אף מעלה אחת.

אין לה החופש המוחלט של הטלוויזיה הפרטית, אין לה איתנות של הטלוויזיה הציבורית, ועכשיו גם לא יהיה לה החופש מן הפירסומת המיסחרית שיש לטלוויזיה ממשלתית.

היא תהיה מכשיר של תעמולה ממשלתית, ובו בזמן גם מכשיר לטימטום הציבור כקיטש של פירסומת מיסחרית.

ואני שואל בכל התוקף: אם כבר נדונים אנו לסבול פירסומת מיסחרית, מדוע לא נזכה גם בטלוויזיה פרטית? מדוע לא יינתן לכל אדם להקים תחנות רדיו וטלוויזיה?

מה ההבדל בין טלוויזיה, רדיו ועיתונות? לפי איזה הגיון מוכחה חופש-העיתונות, אך נדרם כרגל אכזרית חופש-הכיתוב בכלייתך שורת אלה?

לדון בעוד מועד!

כבוד היושבראש, אני מציע לכנסת לדון בבעיה זו, לפני שתתקבל סופית ההצעה להנהיג שידורי-פירסומת. אפילו מי שאינו מסכים לטלוויזיה, ועל רמתה, אפילו מי שאינו רואה את הסכנה הכרוכה בשידורים מיסחריים, צריך להסכים לדיון מעמיק — בעוד מועד.

בתום נאום זה קם סגן ראש-הממשלה יגאל אלון, והציע לקבל את הצעת אבנרי ולערוך במליאת הכנסת דיון כללי בנושא.

תוך כדי כך התפלמט אלון עם אבנרי, שלל את הביקורת הקיצונית שלו על רמת הטל-ויזיה, ואף הזכיר ש„העולם הזה“ עצמו תבע, במכתב לרשות השידור, שאם ינהגו שידורים מיסחריים — ישותף „העולם הזה“ בזכיון זה כמו שאר העיתונים.

הכנסת קיבלה פה אחד את הצעת אבנרי, וקרוב לוודאי שתווכחו ייערך תוך חודשיים.

בלתי-מודעת חזקה על הטעם הציבורי. איך יכול להימנע מלהאזין, נאלץ אתה לקלוט מילים ומנגינות, ובהכרח מושפע הציבור, ובעיקר הדור הצעיר, מן הסיגנון החודר לעולמו הלא-מודע מבוקר עד ערב.

אולם הטלוויזיה היא אדירה שבעתיים, היא

הולמת על פתחי הראייה והשמיעה, היא כופה את עצמה על הרוח, היא תחרוט דפוסים בלי יימחו של באנאליות מילולית וחזותית על הייתהנפש, היא תיצור אידיאלים ותשעבד להם את האדם.

רדיו פרטי! טלוויזיה פרטית!

כל זה, לשם מה? כדי לממן את שידורי הטלוויזיה — כאילו יכול הכסף לשמש תחליף לכישרון, כאילו שפע של אמצעים יכול להשקות את המדבר הצחיח הזה. במי קרה הטוב ביותר, קוראים לשטן כדי לגרש את השדים.

זרק בקיצור נזכיר: הכסף יילקח מן העיתוניות. המוסד הזה, שאין לו תחליף במישטר הידומקרטי, יתדלדל עוד יותר. אפילו ישתפוהו,

כמעט בהיסח-הדעת, ללא הכרעה ברורה לגבי מהותה. איש אינו יודע, ואיש לא ידע מעולם, לשם מה, בעצם, קיימת הטלוויזיה שלנו, מהו יעודה המרכזי, מהו ציר המאמץ העיקרי.

האם תפקידה לחנך? לבדר? ללמד? להעלות את הרמה התרבותית, או לרדת אל המכנה המשותף הנמוך ביותר? לנהל תעמולה ממשלתית או מפלגתית? לשטוף את מוח הציבור או לטפח מחשבה עצמאית?

בהעדר מחשבה מעמיקה, ובחוסר קו מנחה, קמה והתפתחה הטלוויזיה הישראלית כאילו מעצמה, כשהיא נסחפת אנה ואנה, מין סיר שנזרק לתוכו מכל הבא ליד, כליל מיקרי של חומרים ותכלינים.

האם יש בארץ אדם אחד המרוצה מן התבשיל? האם מישור ישים את ידו על לבו ויאמר: זהו הדבר אשר הפצתי בו?

הסיקור העיתונאי הוא ירוד, חסר דמיון והשראה, ול-עיתים נראה כאילו כתבים-מתחילים משחקים באחד המכשירים המתוחכמים ביותר של עולם-התקשורת.

ויכוח מדיני? חבורה של אומרי-כזבן מעמידים פני מראינים — היום את השר אלון, מחר השר דיין, מחר תיים את השר אבן — ותורן חלילה, חס וחלילה.

לדעות שאינן מקובלות על המימסד, אין כמעט זכר בטלוויזיה. יש רשימה שחורה. ירד מן הרדיו, יותר מן העיתונות הממוסדת, עלולה הטלוויזיה להפוך למכשיר של שטיפת-מוח, היוצר דעת-קהל מפוברקת, מגולגלת, ארוזה בקופסאות.

בידור? מכין רבבות הפרטים הישנים המונחים במחסני העולם, מהם אלפים בעלי רמה קולנועית אמנותית, מוקר-נים בטלוויזיה במי ד' מין מוצרי-פסולת, הנראים כאילו נסחבו באקראי משה-גרוטאות עתיק.

בידור מתוצרת מקומית? אם ראית תוכנית אחת, ראית את כולן. ואין הבלד בין תוכנית חדשה לבין הקרנה חוזרת של תוכנית קודמת.

לא אומר שאין בשממה צחיחה זו של קיטש ובנאליות, חובבנות וחוסר-יכולת, גם נאות-מידבר, פה ושם מבצץ כישרון אמיתי, תופסת המצלמה רגע של אמת, מזדמנת גם מתוויל יצירה של ממש. אך הכף-הכל הוא מדא ומשפיל. והנה, לתוך הנוף הזה, רוצים להכניס דבר

הכבוד לחבר יהושע לוי, זו הסעייה סטיסטיית. איזה צעירים מצטרפים להסתדרות, בנים של חברים וחוקים המתברגים אוטומטית לתוך שורות ההסתדרות, חיי-לים המשתחררים מהצבא ומצלים את זכות ביטוח הבריאות ההתחלתית של קופת-חולים; עולים חדשים הזוכים לשנת חב-רות בקופת-חולים. אבל הצטרפות מתוך הכרה, מתוך שכנוע מעמדי — איפה זה? ישנם מחקרים פנימיים של ההסתדרות, ו-הם מדברים בשפה חד-משמעית: העויבה העיקרית היא של צעירים ושל האינטלי-גציה. זהו תהליך מסוכן, הרה אסון.

לם בהנהלות. מדור זה ריק מתוכן. מנה-לו, יהודה יודין, כבר איים שלוש פעמים בהתפטרות. אין לו השפעה על הבוסים, המנהלים את משק העובדים בשם ההסתדרות. הם מסרבים לשתף עימו פעולה ו-מציעים בגלוי לפרק את המדור. מה מב-טח לנו התקציב החדש בנושא זה, יותר כח, יותר דגש? או ניוונו המוחלט של הרעיון, שהוא, דרך אגב, גם מדיניותה המוצהרת של ההסתדרות? בסקירתו של גובר ההסתדרות שמענו מספרים שבאים להוכיח כי רב חלקם של הצעירים המצטרפים להסתדרות. עם כל

רה. איננו מדבר על שוליים מבטלים של נחשלים. אני מסתמך על מימצאיו של מח-קר מטעם המוסד לביטוח לאומי, העומד להתפרסם בעוד כשבועיים. מחקר זה מגיע למסקנה כי 21% מתושבי ישראל חיים בעוני מוחלט או על סף העוני. ועוד זירה במלחמה הקוראת לנו תגר — משק הפועלים. אנו שומעים בלי הרף על התוכניות ה-יפות של שיתוף פועלים בהנהלות וכ-רווחים. ואם שיתוף פועלים, היכן המקום המתאים יותר מאשר משק-העובדים ע-ז? יש בועד הפועל מדור לשיתוף פוע-